

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 15:00 uur d.d. 10 maart – 11:00 uur d.d. 11 maart

Directie Communicatie Financiën | Met input van VWS, RIVM, BZ, IenW, RVO, OCW, JenV, BZK, Financiën en SZW.

10.2e

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
- Nederlanders die overleden zijn aan COVID-19 - Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 - Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen - Bedrijven die afhankelijk zijn van getroffen gebieden - Het onderwijs	- Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders - Werknemers en klanten van getroffen bedrijven	- Actieve burgers die zich (o.a. op sociale media) zorgen maken over het virus - Algemeen publiek - Politici

Samenvatting

- In de media is er veel aandacht voor de toenemende druk op de (Brabantse) zorg. Zo kopt Trouw vanochtend op de voorpagina: 'Ziekenhuizen zetten zich schrap voor piekbelasting'. 'De angst voor een tekort aan ziekenhuisbedden en zorgpersoneel is groot' en 'overbelasting van de ziekenhuizen is een serieuze dreiging', schrijft AD. Volkskrant vraagt zich in een kop af of de Nederlandse ziekenhuizen klaar zijn voor een epidemie zoals in Noord-Italië. Als het écht uit de hand loopt, zullen er volgens de krant harde keuzes gemaakt moeten worden.
- Uit verschillende hoeken klinkt de boodschap dat we niet langer kunnen spreken van 'een griepje' en dat we het coronavirus kunnen bagatelliseren als opgeblazen 'flauwekul'.
- In de media wordt er verder geschreven over de wereldwijde economische gevolgen. EU-regeringsleiders besloten tot het optuigen van een nieuw 'coronafonds' van 25 miljard euro om bedrijven en de zorgsector te helpen en investeringen op peil te houden. Verdere gevolgen zijn de dalende koersen, daling van het aantal vliegpassagiers, gesprekken van EU-leiders over de begrotingsregels voor de eurolanden, en Europese flexibiliteit met het verstrekken van staatssteun om bedrijven overeind te houden.
- CDA, MKB Nederland, VNO-NCW roepen op om met extra steunmaatregelen voor bedrijven te komen.
- Sinds verscherpte maatregelen in Brabant worden er continu bericht over nieuwe maatregelen en evenementen die worden afgelast.

Karakterisering berichtgeving

- Er is volop aandacht van de media. ANP bericht constant over nieuwe maatregelen zoals evenementen die worden afgelast. Coronanieuws staat dominant op de voorpagina's van de ochtendkranten. Met uitzondering van het FD, gaat het steeds weer over de situatie in Brabant; de verspreiding van het virus daar ('verspreid zich onder de radar', de Volkskrant), de vergaande maatregelen en de dreigende druk op ziekenhuizen ('ziekenhuizen zetten zich schrap', Trouw). Landelijke en regionale media houden actief liveblogs bij.
- Met de uitslagen van de steekproef door het RIVM in Brabant, is er meer aandacht voor het virus zelf. Zo opent EenVandaag de uitzending met: "Hoeveel mensen in Nederland zijn daadwerkelijk besmet met het coronavirus? Dat is de grote vraag nu blijkt dat bij een steekproef in een Tilburgs ziekenhuis 28 mensen besmet zijn. En die werknemers waren niet in een risicogebied geweest of in contact met een besmette patiënt."
- Op social media wordt kritisch gesproken over de Nederlandse aanpak, nu blijkt dat het virus zich 'onder de radar' verspreidt. Verslagen uit Italië geven een beeld van een mogelijk rampscenario voor de zorg en daar klinkt dan ook de boodschap (aan andere Europese landen) om strikte preventieve maatregelen te nemen.
- Een foto van een Italiaanse verpleegkundige op Instagram, waarop te zien is hoe ze blauwe plekken heeft op haar gezicht, wordt massaal gedeeld. Naar verluidt zijn ze veroorzaakt door het mondkapje dat ze steeds op heeft. Haar post gaat viral en is ruim 500.000 keer geliket.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

Slachtoffers

- 28 medewerkers Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (ETZ) Tilburg. De testresultaten uit Tilburg bevestigen dat besmettingen 'onder de radar' kunnen blijven.
- Nog twee medewerkers van het Bravis ziekenhuis locatie Roosendaal zijn besmet met het coronavirus. Bravis meldt dat het gaat om medewerkers van de afdeling operatiekamers (OK) en de klinische afdeling cardiologie. De medewerkers zitten in thuisisolatie.
- Een bewoner van woonzorgcentrum Hagedonk in Prinsenbeek is positief getest.
- Twee bewoners van woonzorgcentrum Padua in Tilburg zijn besmet met het coronavirus.

Schade pensioenfondsen

- Nederlandse pensioenfondsen die van hun totale vermogen zo'n 450 miljard euro in aandelen hebben zitten, zijn in twee weken op papier een kleine 100 miljard kwijtgeraakt. Dat zou kortingen voor gepensioneerden dichterbij kunnen brengen (*Volkskrant*).

Scenario's

- Diederik Gommers, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Intensive Care, schreef eerder in een brief dat hij voor volgend weekeinde op 800 tot 1200 coronapatiënten rekt, van wie er 80 tot 120 naar de intensive care moeten. Voor het weekeinde daarop rekt hij op 160 tot 240 patiënten op de intensive care. Dat zou flinke druk leggen op de ongeveer 1200 IC-bedden die Nederland nu telt en waarvan ongeveer 70 procent bezet is. De groep patiënten die naar de intensive care moet, kan lokaal zeer verschillen en 'dus is het belangrijk dat we elkaar gaan helpen', schreef Gommers met vier uitroepetekens achter die zin. (...) Ruim 10 procent van de coronapatiënten in Noord-Italië belandt op de intensive care, in China was dat maar 5 procent. Gommers: "Als we hier tweeduizend coronapatiënten krijgen, liggen de tweehonderd geïsoleerde bedden dus vol." Bij drieduizend coronapatiënten wordt het echt problematisch.
- Angela Merkel heeft in een toespraak gezegd dat experts verwachten dat uiteindelijk de meeste mensen het coronavirus zullen krijgen. "Als het virus er is, de bevolking geen immuniteit heeft en er geen behandeling is, dan zal zo'n 60 tot 70 procent van de mensen besmet raken." Merkel wil dat mensen ervan doordrongen raken dat het virus in Europa is beland en dat het van belang is om de verspreiding ervan te vertragen. "Het proces moet gericht zijn om het medische apparaat niet te overbelasten."

Informatiebehoefte

Cijfers van het callcenter (Cendris)

- Op het informatienummer voor het coronavirus zijn er gisteren (tot 20.00 uur) 8.185 telefoontjes beantwoord. De gemiddelde wachttijd is 354 seconden. De top 3 meest gestelde vragen zijn: 1) Heb ik het coronavirus en moet ik thuisblijven? 2) Wat zijn de symptomen van het nieuwe coronavirus (COVID-19)? 3) Ik maak me zorgen over mijn gezondheid, wat moet ik doen.

Oproepen bij het RIVM

- Het RIVM ontvangt dinsdag 295 oproepen (maandag nog 301 oproepen) over het coronavirus. Aan het eind van de dag was het totaal aantal pageviews 3 miljoen. Op dinsdag 10 maart zijn er wederom veel berichten binnen gekomen over de aangekondigde maatregelen die inwoners van Noord-Brabant moeten nemen. Men was benieuwd naar de resultaten van de steekproef die in de Brabantse ziekenhuizen is afgenomen. Daarnaast blijft men vragen naar het totaal aantal afgenomen testen en het aantal genezen personen. Mensen willen perspectief zien en vragen naar harde cijfers.

Vragen bij webcare VWS

- VWS-webcare heeft gisteravond 348 berichten voltooid. Dit waren vooral onderlinge discussies over het coronavirus, reacties op de tweet van Wilders die tweette over het huidige beleid omtrent het coronavirus en een enkele boze reactie over het datalek. Vanochtend stonden er 455 berichten open over het Coronavirus. Er waren geen specifieke subonderwerpen.

Vragen bij ouderorganisatie KBO-PCOB

- Bij KBO-PCOB komen op dit moment veel vragen binnen over wat wel en niet kan en of bijeenkomsten door kunnen gaan. Wij verwijzen op dit moment door naar het RIVM en de plaatselijke GGD, zij hebben de beste antwoorden op de meest actuele vragen.

Vragenuurtje Tweede Kamer

- Uit verslaggeving van het vragenuurtje blijkt dat de Kamer meer duidelijkheid wil van het kabinet over wat voor maatregelen er worden getroffen als het coronavirus zich verder verspreidt door Nederland. Veel partijen willen weten wat er gaat gebeuren als het niet lukt om in te dammen. Hoe staat het met de capaciteit in ziekenhuizen? Zijn er wel genoeg plekken op de intensive care en zorgmedewerkers als het aantal patiënten in Nederland fors toeneemt, vroegen veel partijen. Moeten grote evenementen niet worden afgelast? De bevolking moet daarover worden geïnformeerd om de rust te bewaren, denkt de Kamer. De Kamer sloeg vooral aan op de grote verschillen tussen Nederland en andere Europese landen in de manier waarop ze de verspreiding van het coronavirus proberen te bestrijden. Meerdere partijen vroegen of er nog wel voldoende testkits voorradig zijn.

Gebarentolk

- In het NOS Journaal van 20.00 uur was een protestbord te zien met de vraag 'waar is de gebarentolk?'. NOS reageert later via Twitter met: "Via Teletekstpagina 888 kun je ondertiteling inschakelen. De NPO onderzoekt de mogelijkheden om het aantal gebarentolken uit te breiden."

Arbeidsrechtelijke vragen op social media en op NU.nl

- Op social media en in reacties op NU.nl worden een aantal arbeidsrechtelijke vragen gesteld. Waaronder: 1) Welke verplichtingen brengt het coronavirus voor de werkgever mee? 2) Als werknemer door werkgever preventief wordt thuisgelaten, heeft hij dan recht op loon? 3) Mag een werknemer die niets mankeert zelf beslissen preventief thuis te blijven. 4) Wat doen met werknemer met griepverschijnselen?

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Maatregelen in de zorg

- Volgens NU'91 passen veel zorginstellingen de richtlijn van het RIVM intern aan 'om zo toch genoeg medewerkers op de vloer te hebben'.
- Door het vrijmaken van twee afdelingen voor coronapatiënten zit het Zuyderland in Limburg niet snel zonder bedden. Maar materiaal is een ander verhaal. „We hebben nog maar voor twee dagen voorraad aan gezichtsmaskers en sterilium, voor handhygiëne”, zegt bestuursvoorzitter Jongen. Hij onderzoekt of alternatieven voor de handhygiëne zelf door het ziekenhuis gemaakt kunnen worden op basis van alcohol. „In patiëntenruimtes hebben we sterilium al weggehaald en vervangen door zeep, tegen corona zou dat ook genoeg moeten zijn. Het sterilium dat er nog is, wordt apart gehouden voor intensive cares en operatiekamers.”
- Het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) heeft de loopbrug tussen 'De Brug' en het hoofdgebouw van het ziekenhuis afgesloten. Daarnaast worden alle niet noodzakelijke reizen voor het personeel afgeraden. Privéreizen naar de risicogebieden zijn helemaal verboden. Ook worden alle nationale en internationale zakelijke reizen voor het personeel afgezegd. Bezoek van patiënten mag niet meer naar binnen als iemand hoest of verkouden is of als iemand afkomstig is uit besmette gebieden. Op de kinderafdeling zijn alleen nog ouders welkom, ander bezoek wordt geweerd. Hiermee gaat het Groningse universiteitsziekenhuis verder dan het rijksinstituut RIVM. “We doen alles om te proberen het virus buiten het UMCG en de regio te houden”, licht een woordvoerder toe. “We hebben hier natuurlijk veel kwetsbare patiënten zoals ouderen en transplantatiepatiënten. We hopen het virus zo lang mogelijk te weren.”
- Huisarts uit de regio Eindhoven, Remon Hendriksen, [deelt](#) via Twitter dat hij een bericht van het Huisartsen Rampenopvangplan (HaROP) heeft ontvangen. Daaruit zou blijken dat 'code rood' wordt voorbereid in de acute zorgketen Brabant.

(Noord) – Brabant

- In Noord-Brabant zijn alle betaald voetbalwedstrijden verboden.
- In de persconferentie gistermiddag waarschuwde burgemeester Theo Weterings van Tilburg dat wachttijden bij huisarts of GGD lang kunnen zijn. "Ga niet onnodig naar de huisarts", riep hij mensen op.
- In het NOS 8 uurjournaal zegt een horecamedewerker in Den Bosch dat hij merkt dat het rustiger is. Hij merkt het ook op straat, hij ziet daar minder mensen in de winkels. De voice-over zegt dat het rustiger is op de snelwegen in Noord-Brabant, er zou gisteren een kwart minder files zijn geweest.

- Op Brabantse treinstations zijn dinsdag een stuk minder reizigers dan normaal. Na de oproep van Rutte aan Brabanders om als het kan thuis te werken, was volgens de NS duidelijk te merken dat het rustiger was.

Samenleving: steeds meer mensen bereiden zich voor op coronavirus

- Steeds meer mensen bereiden zich voor op de gevolgen van het coronavirus, het zogenaamde 'preppen'. Dat blijkt uit onlinezoekgedrag en navraag bij 'rampenwinkels', die de vraag niet meer aan blijken te kunnen. De mondkapjes, gasmaskers en quarantainepakken vliegen over de toonbank bij zogeheten preppersites. Door de extreme drukte op de sites zijn niet alle producten meer op voorraad. De levertijd van bepaalde artikelen kan bij sommige aanbieders oplopen tot ruim een maand. „Ik ben door m'n voorraden heen. Ik heb op z'n vroegst eind mei pas weer maskers”, vertelt Almar Tolsma, eigenaar van The Dutch Prepper Webshop. De populairste pagina's in de webshop? Die waarop je noodrantsoenen en maskers kan bestellen. Branchegeenoot Nander Knobben, eigenaar van online 'rampenwinkel' Prepz, ziet dat zijn website in korte tijd razend populair is geworden. Uit onlinezoekgedrag blijkt daarnaast dat met name mondkapjes veel worden gegoogeld. Op meerdere websites die ze verkopen valt te lezen dat 'wegens extreme drukte alle kapjes momenteel zijn uitverkocht'.
- Veel Nederlanders annuleren hun reizen. ANVR, brancheorganisatie van reisverzekeringen, geeft aan 'er de handen vol aan te hebben' (AD).

Bedrijfsleven/werktijdverkorting

- Tel en FD berichten dat VNO-NCW en MKB-Nederland met de overheid in gesprek zijn over maatregelen om de liquiditeit op peil te houden bij ondernemers als de coronaproblematiek verder oploopt. Het Rijk zou bijvoorbeeld de Borgstelling MKB-regeling versneld kunnen openstellen. Daardoor kunnen garanties worden verstrekt aan financiers van ondernemers. Ook willen de partijen dat de Belastingdienst de mogelijkheid biedt voor versoepelde invorderingsmaatregelen.
- Verschillende media melden dat steeds meer bedrijven werktijdverkorting aanvragen. SZW zou al 237 aanvragen goedgekeurd hebben. Daarmee kunnen 3135 werknemers aanspraak maken op een WW-uitkering voor hun uren zonder werk (*Tubantia*).
- De Nederlandse horecasector heeft veel last van het coronavirus, dat meldt Nico Evers van de Koninklijke Horeca Amsterdam. Veel werkbezoeken worden afgezegd en er komen bijna geen nieuwe boekingen binnen van toeristen. Om de kosten op te vangen vragen werkgevers personeelsleden om vakantiedagen op te nemen. Verschillende hoteleigenaren zeggen ontslag niet uit te sluiten als de situatie langer doorgaat. Vooral zakelijke annuleringen komen nu veel voor. De grootste problemen doen zich voor in Amsterdam, Rotterdam en Noord-Brabant.
- Werknemers wordt erop gewezen dat zij recht hebben calamiteitenverlof als scholen sluiten door coronavirus en het kind moet worden opgevangen. Het loon wordt dan doorbetaald.
- Schoonmaakbedrijven hebben door COVID-19 juist extra drukte. Bedrijven willen de kans op besmetting op de werkplek kleiner maken en vragen daarom om extra servicerondes (*De Stentor*, AD).
- Nederlandse supermarkten vragen winkeliers om te betalen met pin in plaats van contant geld. Dit is om het risico voor verspreiding voor kassamedewerkers te verkleinen.

Thuiswerken

- Ook in de media aandacht voor Brabantse bedrijven die de oproep van Rutte om thuis te werken niet direct opvolgen. Bedrijven reageren wisselend op het thuiswerkadvies, blijkt uit een belronde van Omroep Brabant langs grote werkgevers (NOS). Bijvoorbeeld het bedrijf Talboom (fabrikant van kunststof halffabricaten) geeft aan dat het werken op kantoor nodig is, omdat de werknemers met een systeem werken dat ze thuis niet hebben (*Brabants Dagblad*, *BNDeStem*). Een Brabantse vrouw die nu niet welkom is op de werkvloer zegt dat het aanvoelt alsof zij gestraft wordt voor iets wat zij niet heeft gedaan (NOS).
- Via Twitter wordt gemeld dat iedereen bij ING Nederland verplicht wordt tot minimaal het einde van de maand thuis te werken. Ook ABN-AMRO en de RaboBank hebben hun medewerkers gevraagd om thuis te werken.

Luchtvaart

- De Europese regels voor het gebruik van slots op luchthavens worden tijdelijk versoepeld. De EC komt "heel snel" met wetgeving vanwege de gevolgen van het coronavirus voor de sector, kondigt voorzitter Von der Leyen dinsdag aan. Europese Raad en Europees Parlement moeten dit voorstel daarna nog goedkeuren.

- Kamerleden Paternotte (D66), Kröger (GL) en Van Raan (PvdD) pleiten afzonderlijk voor een structurele, duurzame herziening van de slotsystematiek
- Air France houdt er rekening mee dat in maart 3.600 vluchten niet worden uitgevoerd. Bij langeafstandsvluchten gaat het om een daling van circa 13% vergeleken met het normale vluchtschema. In Europa zullen circa een kwart minder vluchten worden uitgevoerd. Op binnenlandse vluchten rekent Air France op een daling van 17%. Bij KLM wordt bij langeafstandsvluchten rekening gehouden met een 'vergelijkbare krimp'.
- FD meldt dat er in Den Haag rekening mee wordt gehouden dat het kabinet de invoering van de vliegbelasting opschort als de coronacrisis escaleert.
- Tweede Kamer houdt vast aan invoering vliegtaks ondanks roep luchtvaartsector om deze uit te stellen ivm corona.

Evenementen en sport

- Woensdag komt de KNVB bijeen met de Eredivisie CV, de Coöperatie Eerste Divisie en de clubs om de gevolgen van de afgelastingen te bespreken, ook voor het amateurvoetbal.
- NOC*NSF adviseert komend weekeinde alle sportevenementen in Noord-Brabant niet door te laten gaan.

Internationaal

- De Europese Unie zet een met 25 miljard euro gevuld investeringsfonds op om de economische problemen als gevolg van het coronavirus op te vangen. Het geld is bestemd voor de gezondheidszorg, het MKB en de arbeidsmarkt. De EU heeft zich voorgenomen alles te doen wat nodig is om de gevolgen van het coronavirus te beperken.
- Het Israëlische ministerie van Volksgezondheid geeft aan dat alle toeristen binnen enkele dagen het land moeten verlaten (*Telegraaf, Volkskrant, NOS*).

Betekenisgeving

Stop met praten over 'een griepje', veranderende sfeer

- Columnisten spreken van een 'veranderende sfeer'. In haar column voor AD schrijft Nynke de Jong dat het een 'rare, onzekere tijd' is. Ruud Mikkers doet voor De Telegraaf verslag uit Brussel. Hij zegt te merken dat de sfeer sinds deze week 'echt is veranderd'. "Werd er eerst vooral lacherig gedaan over de kans op besmetting, inmiddels is de meesten het lachen wel vergaan."
- Viroloog Marion Koopmans vindt dat mensen het virus echt niet langer meer kunnen bagatelliseren als opgeblazen 'flauwekul'."
- PvdA-fractievoorzitter Lodewijk Asscher spreekt op Facebook van een 'angstige tijd' voor veel mensen. "Als je een zwakke gezondheid hebt of als je naasten hebt met een zwakke gezondheid is het Covid-19 virus dat rondwaart bedreigend. En ook voor veel ouderen - onze ouders, onze opa's en oma's - kan het gevaarlijk zijn. (...) Er is geen enkele reden te bagatelliseren "het is maar een griepje" of te denken dat jij die verantwoordelijkheid niet hebt - hoe we als samenleving reageren bepaalt mede hoe groot de gevolgen van het virus worden."
- "Laten we ermee stoppen te zeggen dat dit lelijke griep is", schrijft de Italiaanse arts Daniele Macchini. "Een klassieke griep besmet een veel kleinere populatie over een periode van meer maanden, en er zijn ook veel minder vaak complicaties." Vooral bij ouderen tast Covid-19 direct de longen aan, zegt hij. Ook al zijn veel overledenen verzwakt door andere ziektes, de doodsoorzaak is dan toch het virus. "Ik begrijp de noodzaak om geen paniek te zaaien, maar wanneer de boodschap over het gevaar van wat er aan het gebeuren is, niet aankomt bij mensen en ik nog steeds hoor dat mensen zich niets aantrekken van de aanbevelingen [...] krijg ik de rillingen."

Duiding van ontwikkelingen in Brabant

- De bestuurders in Brabant maken zich grote zorgen over de manier waarop het virus zich verspreid, schrijft AD. In Brabant 'wordt hard ingegrepen' en 'staan (bijna) alle seinen op rood'. Volkskrant heeft het over een 'agressievere aanpak' en Telegraaf spreekt van 'rigoureuze' en 'draconische' maatregelen in de provincie.
- De maatregelen laten volgens de media een kantelpunt zien 'Het virus is los', schrijft Volkskrant naar aanleiding van de resultaten van de steekproef in Brabant. Telegraaf schrijft: 'Lange tijd leek ons land in staat de besmettelijke infectieziekte onder controle te houden, maar het platleggen van delen van het land is inmiddels bittere noodzaak. De vraag is of het hierbij blijft'.
- Burgemeester Jack Mikkers van Den Bosch: spreekt zijn zorgen uit over de toename in besmettingen.

- Burgemeester John Jorritsma van Eindhoven stelt: “De samenleving raakt hier nu ontwricht, dat kun je echt wel stellen...”
- Microbioloog Marc Bonten vreest dat het verbod op de evenementen – ingesteld omdat niet duidelijk is waar de besmettingen zijn opgelopen – nog maar een kleine stap is naar een vergrendeling van de provincie zoals in Italië. “Als deze nieuwe maatregelen ook blijken te falen, is dat eigenlijk de laatste overgebleven optie.”
- Microbioloog Marc Bonten spreekt van een ‘uitzonderlijke situatie’. “Zulke maatregelen heb ik nog nooit meegemaakt...” Bonten vindt het verbod op evenementen een ‘zeer wijs besluit’.
- Met het verbod op alle evenementen is het nog maar een kleine stap naar een vergrendeling als in Italië, denkt Bonten. “Als deze nieuwe maatregelen ook blijken te falen, is dat eigenlijk de laatste overgebleven optie.” (De Telegraaf)
- Stelling van de Dag bij de Telegraaf woensdag: ‘Noord-Brabant moet tijdelijk op ‘slot’.
- Viroloog Marion Koopmans vindt de maatregelen ‘de enige juiste beslissing’. De maatregelen in Brabant maken in ieder geval duidelijk dat het nu menens is.
- ‘We zien een heleboel mensen die niet het typische ziektebeeld hebben zoals we dat vanuit China hebben gehoord’, zegt infectieziektenepidemioloog Patricia Bruijning (UMC Utrecht).
- ‘Tot op heden valt de sterfte mee’, constateert bestuursvoorzitter Bart Berden van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (ETZ). ‘En al kennen wij dit zeer jonge virus nog maar beperkt, dat is ook een belangrijke constatering.’ Niet dat dat reden is voor gemakzucht. Integendeel, zegt Bruijning: ‘We moeten doorgaan met wat we doen. Brandhaarden identificeren, de verspreiding indammen. Omdat we anders ons zorgsysteem overbelasten.’
- Marion Koopmans, hoogleraar virologie te Rotterdam: ‘We moeten nog agressiever worden in de bestrijding.’

Druk op de zorg (met name in Brabant)

- In de media is er veel aandacht voor de toenemende druk op de Brabantse en Nederlandse zorg. In Noord-Brabant wordt volgens AD gevreesd voor overvolle ziekenhuizen en een niet te controleren corona-epidemie die heel Nederland zal treffen. ‘De angst voor een tekort aan ziekenhuisbedden en zorgpersoneel is groot’ en ‘overbelasting van de ziekenhuizen is een serieuze dreiging’, schrijft de krant.
- ‘Ziekenhuizen zetten zich schrap voor piekbelasting’, kopt Trouw op de voorpagina. Volgens de krant laat de ziekenhuissteekproef zien dat het aantal coronapatiënten in Noord-Brabant waarschijnlijk hoger ligt dan het RIVM kan meten.
- “Zijn de Nederlandse ziekenhuizen klaar voor een epidemie zoals in Noord-Italië?”, vraagt Volkskrant. De noodplannen liggen er. Maar als het écht uit de hand loopt, zullen er harde keuzes gemaakt moeten worden. “We denken niet meer: hoeveel coronatests hebben we?”, zegt ziekenhuisdirecteur Bart Berden. “We denken: kunnen we nog wel een week vooruit?”. Want het personeel dat is teruggekomen van vakantie, uit Italië en patiënten die binnenlopen op de spoedeisende hulp, worden voortdurend getest in het Tilburgse Elisabeth TweeSteden Ziekenhuis.
- Burgemeester Jack Mikkers van Den Bosch signaleert “twee cruciale opgaven: Aan de ene kant moeten we de vraag naar zorg beperken, en aan de andere kant moeten we het aanbod van zorgpersoneel op peil houden. Om dat voor elkaar te krijgen, komen we met deze maatregelen.”
- Over de concrete gevolgen voor ziekenhuizen zegt burgemeester John Jorritsma van Eindhoven: “Het aantal ic-bedden is beperkt, dat is niet berekend op dit soort uitbraken. Ook het aantal beademingsbedden is niet onuitputtelijk. Door de toename van het aantal coronapatiënten zie je dat er verdringing plaatsvindt. Personeel van andere afdelingen moet bijvoorbeeld naar de isolatie- en quarantainruimtes. Daarnaast heb je te maken met personeel dat ook ziek wordt, niet eens per se door corona, mensen die vermoeid en uitgeput raken. En neem het Elisabeth TweeSteden Ziekenhuis in Tilburg. Dat is toonaangevend op het gebied van traumahulp. Wanneer verdringing plaatsvindt, kan dat in het gedrang raken. Het Catharina Ziekenhuis in Eindhoven is heel belangrijk op het gebied van hart- en vaatziekten. Als daar te weinig mensen voor zijn, hebben we daar allemaal last van.” Volgens Jorritsma is van verdringing nog geen sprake. “...Maar als we geen maatregelen treffen en het virus zich verder ontwikkelt, dan hebben we die capaciteit niet meer. Voorkomen is beter dan genezen.”
- „Bij ons zit er zeker rek in hoeveel patiënten we kunnen opvangen, maar we moeten ons niet rijk rekenen”, zegt infectioloog Chantal Bleeker van het Nijmeegse Radboudumc. „Als het zo erg wordt als in Noord-Italië, loop je ook hier tegen de grenzen aan.”

- Bestuursvoorzitter Jongen van het Zuyderland Ziekenhuis is „echt bezorgd” over de voorraden. „Ik zal mijn personeel niet zonder mondkapjes op coronapatiënten afsturen.” Een andere grote zorg is het personeel. Zijn er genoeg verpleegkundigen en artsen als er veel meer mensen ziek worden? Er is namelijk al twee jaar een tekort aan gespecialiseerde verpleegkundigen.
- Volgens NU’91 worden het personeelstekort in de zorg ‘nog nijpender in de strijd tegen het coronavirus’. De beroepsorganisatie schrijft dat de situatie in de Brabantse zorginstellingen acuut nijpend geworden door de afgekondigde maatregel van het RIVM. Volgens NU’91 leidt dat tot onduidelijkheid. Mensen weten niet wanneer nu precies het moment is dat zij thuis moeten blijven, aldus een woordvoerder. Volgens hoofd communicatie, Michel van Erp, roept die maatregel veel vragen op en leidt het tot onduidelijkheid bij zorgverleners. "Het zorgt voor een moeilijk dilemma. Hoe lastig is het om je ziek te melden wetende dat dit leidt tot een acuut probleem in de personele bezetting?" Volgens NU’91 speelt ook het probleem dat verpleegkundigen en verzorgende in de problemen komen met de opvang van hun gezin nu scholen en de kinderopvang de kinderen thuishouden.
- KBO-PCOB-directeur Manon Vanderkaa reageert: “Nederlanders zijn nuchter en ouderen zijn rustig, dat zijn goede eigenschappen. Toch maken we ons als organisatie ook zorgen, want ondanks de druk op ziekenhuizen, verplegend personeel en huisartsen, moet de reguliere zorg die kwetsbare ouderen nodig hebben gegarandeerd blijven. Daarnaast is het belangrijk dat we verstandig blijven en niet in onzinnige plannen verzanden, zoals het tijdelijk opnemen van coronapatiënten in verpleeghuizen en het weigeren van zieke 80-plussers op de intensive care.”

Peilingen

- Uit flitsonderzoek van KBO-PCOB (onder 1200 senioren gehouden, met een gemiddelde leeftijd van 74 jaar) blijkt dat een groot deel van de senioren niet bang is voor het coronavirus. 4% is bang om ziek te worden. Ze noemen vooral hun huidige gezondheid als reden. 38% is niet bang, maar is er ook niet gerust op. 58% is er niet bang voor. Een van de redenen die wordt aangegeven is dat het volgens hen een gewone griep is. 96% geeft aan te weten welke groepen mensen het meeste gevaar lopen, mochten ze besmet raken met het coronavirus. Zwakkere en oudere senioren, zieke mensen en chronisch zieken worden met name genoemd. Van de senioren neemt 37% nu extra maatregelen om besmetting te voorkomen. Bij deze groep staat vaker en grondiger handenwassen op de eerste plaats (93%); dan hoesten en niezen in de elleboog (67%); gevolgd door het vermijden van drukke plekken (51%) en het nemen van meer vitamines en weerstand bevorderende middelen (14%). 7% van de senioren geeft aan dat ze grotere voorraad aan levensmiddelen hebben dan gewoonlijk. Met de zomer in aantocht, durft 44% van de senioren op dit moment op een buitenlandvakantie te gaan. 53% zegt niet meer op vakantie te durven en 21% twijfelt nog. De senioren die gewoon op vakantie durven te gaan, gaan overigens niet naar een besmet gebied als in Italië, maar liever dicht bij huis, zoals België en Duitsland.
- EenVandaag voert op 9 en 10 maart onderzoek uit onder 26.103 mensen, waaronder ruim 4000 met een slechte gezondheid (kwetsbare ouderen, mensen met chronische ziektes en kankerpatiënten). Daaruit blijkt dat 70% van mensen met een zwakke gezondheid bang is om het coronavirus te krijgen. De 'gezonde' deelnemers is 21% een beetje bang en 6% behoorlijk bang. Bijna 30% van de mensen met een zwakke gezondheid is echt bang om het virus op te lopen. Daarbovenop is 40% een beetje bang. Zij hopen dat de overheid meer actie onderneemt. 49% van de groep die groter risico loopt bij een besmetting zou graag zien dat de overheid verdergaande maatregelen neemt om hun gezondheid te beschermen. Ze maken zich in het algemeen ook meer zorgen (65%) dan mensen die minder risico lopen (40%). Het vertrouwen in de aanpak van de overheid is bij kwetsbare mensen met 44% ook lager dan alle deelnemers aan het onderzoek (58%). Voor de ondervraagden met een slechte gezondheid heeft het coronavirus steeds meer impact op hun dagelijks leven. Zo mijdt 49% plaatsen waar veel mensen bij elkaar komen. Ze gaan minder uit (31%) naar bijvoorbeeld het café, het theater, of de bioscoop. Ook hun sociale contacten lijden er onder. 31% gaat minder vaak naar verjaardagen, of clubjes, of krijgt minder bezoek.
- Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat maatregelen om het coronavirus in Brabant in te dammen kunnen rekenen op veel steun. Ook de deelnemers uit de provincie Brabant hebben begrip, al houdt niet iedereen zich aan de adviezen. 83% vindt het een goede zaak dat mensen met (milde) griepverschijnselen thuisblijven. Eenzelfde groep steunt het advies om thuis te werken als dat kan. Ook het afgelasten van grote evenementen kan rekenen op steun. 68% staat hier achter. In de provincie Brabant is dat zelfs nog iets hoger (72%). Mochten er nog zwaardere maatregelen nodig zijn naarmate het virus zich verder verspreidt, dan lijkt daar ook wel draagvlak voor. 66% heeft er in zo'n geval geen moeite mee als de eigen gemeente op slot zou moeten. In Brabant is dat 64%. Premier Rutte deed eerder al een oproep om geen handen meer te schudden om verspreiding van het virus te voorkomen. 72% vindt dit een goed advies. Maar lang niet

iedereen houdt zich hier al aan: 53% geeft inmiddels geen hand meer, maar 43% doet dit nog wel. Ook in de zwaarst getroffen provincie Brabant schudt nog steeds 35% handen (NB: Volgens Gijs Rademakers blijkt hieruit de nuchterheid). Ondanks het groeiend aantal besmettingen blijft het vertrouwen in de aanpak van overheidsinstanties als het kabinet, het RIVM en de GGD constant rond de 60% (deze week 58%). De meeste mensen vinden dat ze er goed bovenop zitten. Wat wel stijgt, is het aantal mensen dat zich zorgen maakt. Vorige week was dat 30%, nu 40. Dat komt door de extra besmettingen, aldus EenVandaag.

Kritiek op de Nederlandse aanpak

- Een [kritisch artikel](#) over de Nederlandse aanpak van het coronavirus - 'How Dutch false sense of security helped coronair spread' - wordt gedeeld door fervente Twitteraars als Zihni Özdil, Aliëtte Jonkers en Guus Valk. In het artikel wordt gesteld dat de stelling van de Nederlandse autoriteiten dat alleen mensen met symptomen het virus kunnen overdragen fout is. Door die houding van de Nederlandse autoriteiten konden we een 'business as usual' attitude aanhouden, terwijl het virus zich exponentieel verspreidde.
- In een column voor De Telegraaf schrijft Leon de Winter dat het RIVM (en in zijn kielzog de GGD's) momenteel wantrouwen en scepsis ondervindt doordat zij zes weken geleden inschatte dat de kans dat virus zich in Nederland zou verspreiden klein was.

Sport

- AD kopt 'Het coronavirus krijgt nu ook sportend Nederland in z'n greep'. Volgens de krant krijgt Nederland met het schrappen van drie eredivisiewedstrijden in Noord-Brabant een voorproefje van 'wat het de komende tijd te wachten staat'; "Het coronavirus hangt als een zwaard van Damocles boven de sport." "De maatregelen zijn vooralsnog alleen van kracht in Noord-Brabant... (...) Maar je voelt aan alles dat het hier niet bij gaat blijven. Overal in Nederland worstelen clubs, bonden en organisaties van sportwedstrijden met de vraag: is het nog verantwoord om alles door te laten gaan?"
- Sportmarketeer Marcel Beerhuizen merkt de onzekerheid in alle gesprekken: "...wat gaat er gebeuren met de Amstel Gold Race, het EK-voetbal, de Olympische Spelen. Je hebt toch het gevoel dat wij andere landen achternagaan."
- Algemeen directeur Toon Gerbrands van PSV vindt niet dat hij een zwaarwegend oordeel kan vellen over de juistheid van het besluit om PSV-FC Emmen van zaterdagavond af te gelasten. "Ik ben in ieder geval blij dat er nu duels verschoven zijn in plaats van dat we zonder publiek gaan spelen. We moeten zo lang mogelijk proberen om dat te voorkomen. (...) Als het dan toch nodig zou moeten zijn, moet het denk ik generiek gebeuren. Kijkend naar wat er in de landen om ons heen gebeurt, is het niet ondenkbaar natuurlijk."
- Sportjournalist Valentijn Driessen schrijft vanochtend in De Telegraaf: "Het enige juiste vervolgbesluit dat betrokkenen in het profvoetbal kunnen nemen is een streep zetten door het complete competitieprogramma in de Eredivisie en Eerste Divisie."

Economische impact

- Dirk Beljaarts, directeur van de Koninklijke Horeca Nederland (KHN) laat weten zich zorgen te maken over de Nederlandse horecasector. Jacco Vonhof (MKB Nederland) vindt dat Nederland met een pakket aan steunmaatregelen voor ondernemers moet komen, anders vallen er bedrijven om.. Ook VNO-NCW zou om extra steun vragen voor ondernemers. CDA wil dat ondernemers die getroffen worden door het coronavirus kunnen rekenen op meer hulp van het kabinet door bijvoorbeeld deeltijd-WW in te zetten. Een meerderheid van de Kamer steunt een oproep van het CDA aan het kabinet om 'geschikte instrumenten' klaar te zetten voor bedrijven die door corona getroffen worden. Minister Koolmees (SZW) ziet dit niet op korte termijn gebeuren (*Telegraaf*).
- Minister Knops (BZK) zegt bij *Jinek* dat er niet in het bijzonder extra maatregelen zijn genomen om het kabinet te beschermen. Er zijn volgens de minister ook geen omstandigheden om daartoe over te gaan. Hij benadrukt dat de maatregelen die nu genomen zijn aan de ene kant erop gericht zijn de samenleving zo veel als mogelijk te laten doorgaan en tegelijkertijd de risico's zo veel mogelijk te beperken. Door alles op slot te zetten heb je het minste risico, maar dan ontwricht je de hele samenleving met alle gevolgen van dien. Alle maatregelen zijn erop gericht proportioneel te zijn.
- Minister Hoekstra (Financiën) heeft gezegd dat het kabinet 'alles zal doen wat nodig is' om te voorkomen dat bedrijven kopje onder gaan door de uitbraak van het coronavirus, ook als daarvoor de portemonnee moet worden getrokken. Volgens Hoekstra is het kabinet "bereid heel ver te gaan" om de economische gevolgen te beperken. "Wij zullen vanzelfsprekend indien nodig het hele arsenaal benutten", aldus de bewindsman. "De economie is uiteindelijk veel belangrijker dan de relatief kleine investering die je misschien moet doen om te zorgen dat je deze lastige fase doorkomt."

Toenemende discriminatie

- In *de Volkskrant* een artikel over toenemende discriminatie jegens mensen van Aziatische komaf, als gevolg van Corona. In het artikel wordt verwezen naar incidenten in andere Europese landen, waar het niet bij woorden bleef maar over werd gegaan tot geweld. Sinds de uitbraak van het coronavirus zijn Aziatische mensen in Nederland het mikpunt van beledigingen en (fysiek) geweld. *Volkskrant* geeft een aantal voorbeelden van incidenten die zich hebben voorgedaan. Bijvoorbeeld een vrouw die in Amsterdam van haar fiets werd geduwd. Ook komt Koreaanse Jiye Seong-Yu aan het woord die zegt dat het 'steeds erger [wordt]'. Zij heeft nu een enquête opgezet om bewijs te verzamelen dat er discriminatie plaatsvindt. Haar rondvraag leverde ruim 150 reacties op, naast de 234 Facebook-berichten nadat ze had verteld wat haar op straat was overkomen.

Financiële Markten en pensioenen

- Wederom in de media aandacht voor de gevolgen van het coronavirus op dekkingsgraden van de pensioenfondsen. Volgens een schatting van pensioenadviesbureau Aon is de gemiddelde dekkingsgraad van pensioenfondsen is nog maar krap boven de 90%. Ook de verwachtingen op de lange termijn zijn bescheidener dan vroeger: voorheen hielden de pensioenfondsen rekening met een rendement van 5 à 6% per jaar. Nu is dat eerder 3 tot 3,5% (*NRC Next*).
- Het ABP zegt zich vooralsnog te richten op het bestaande beleid. 'Er moeten zeer goede redenen zijn om daarvan af te wijken', aldus een ABP-woordvoerder.